

Da bi se sada slovenski jezici primenjivali u zakonodavstvu i administraciji ono-liko koliko im je to ustavom dozvoljeno, da bi se, naime, izlaženje opštег Državnog službenog lista po rešenju od 4. marta moglo na prikladan način realizovati na svim je- zicima koji se upotrebljavaju u zemlji, smatram sam za potrebno da pozovem u Beč nekoliko osvedočenih znalaca slovenskih jezika i poverim im zadatku da utvrdi pravničku terminologiju koja će, delom preuzeta iz starijih pravničkih izvora a delom stvor- ena na osnovu prirodnog bogatstva raznih slovenskih dijalekata, biti u duhu tih jezika i prema kojoj bi se upravljaljali najpre u redakciji Državnog službenog lista, a onda i u opštoj praksi.

Kako se Vaše blagorodstvo izdavanjem srpskih narodnih pesama koje su stekle evropsku slavu, a isto tako i svojim izvršnim srpskim rečnikom, pokazalo kao jedan od prvih znalaca slovenskih jezika, veoma mi je stalo da Vas priborijem za saradnju na delu koje sam nagovestio, a verujem da, s obzirom na njegov značaj za Srbe u austrijskoj monarhiji, mogu pretpostaviti da će Vaše blagorodstvo rado iskoristiti priliku da svojim austrijskim suplemenicima na taj način pomognete, što će kao član učestvovati u radu Komisije za utvrđivanje pravničko-političke terminologije za srpski jezik, zajedno sa ostalim stručnjacima, koji će preuzeti isti zadatok za druge slovenske jezike.

Kao dan okupljanja svih članova odreden je prvi avgust o.g. pa polazeći od ovoga, molim Vaše blagorodstvo da se, ako je voljno odazvati se mom pozivu, pojavi na mestu odredenom za ovaj skup, pošto prethodno o svojoj odluci obavestite šefu redakcije nog hiroa Službenog lista, savetnika ministarstva Hya.

Beč, 10. jula 1849.

(potpis nečitak)

Blagorodnom
gospodinu Vuku Stefanoviću Karadžiću

Original.
ASANU, 8552/158.

XII

Visokoslavnom c. k. ministarstvu pravde

Iako se osećam vrlo polaskan poverenjem koje mi visokoslavno c. k. ministarstvo pravde ukazuje, imenujući me za predsednika komiteta koji ima zadatok da revidira prevod gradanskog zakonika na ilirski jezik, na moju žalost ne mogu na odgovarači način udovoljiti ovom pozivu punom časti.

Razlog ovome leži delimice u mome narušenom zdravlju, ali velikim delom u teškom stanju naše književnosti i u tako velikoj razlici u mišljenju naših književnika, čak i onih koji učestvuju u ovom važnom poslu, i ne hoteći nekom od njih da se približim, mogu da kažem da su oni svi neosporno protiv mojih književnih načela, a da često ni ne znaju narodni jezik, niti hoće da priznaju njegova prava pri nastanku neke literature.

U odnosu na ovaj predmet dozvoljavam sebi da visokoslavnom c. k. ministarstvu pravde učinim sledeće opaske:

Svim Južnim slovenima austrijske monarhije – sa izuzetkom Slovenaca u Kranjskoj, Koruškoj i Štajerskoj – potreban je samo jedan prevod gradanskog zakonika, jer srpski, ilirski, hrvatski, slavonski, dalmatinski, dubrovački jeste jedan i isti jezik; glavna razlika leži u tome što jedan deo ovog naroda koji govoriti istim jezikom pripada pravoslavnoj, drugi deo katoličkoj veri, i što se prvi služi slovenskim, drugi latinskim pismom iz tog razloga bi se moral obezbediti dva izdanja jednog i istog prevoda, jedno slovenskim, drugo latiničkim pismom.

Da bi u tu svrhu urađeni prevod kontrolisala sa dovoljnim uspehom, i po mogućnosti ga usavršila, ne bi bilo potrebno sastavljati komisiju od najboljih, nego bi se, šta više, morali sazvati najbolji poznavaoči stvari iz celog tog naroda obe veroispovesti iz raznih krajeva. Kao takve mogao bih na primer označiti sledeće gospoduru: pravoslavne vere Nikanora Grujića, arhimandrita manastira Kuveždina u Sremu; Mojsija Georgijevića, zemaljskog advokata i glavnog beležnika virovitičke županije u Slavoniji; ovdašnjeg žitelja, doduše mladog, ali jednog od prvih znalaca srpskog jezika, opšte poznatog Đuru Daničića iz bačke županije; katoličke vere: advokata Ivana Mažuranića iz Zagreba, advokata Antona Vakanovića iz Rijeke, profesora Antona Kuzmanovića iz Zadra i advokata Kaznica iz Dubrovnika.

Najzad, uzimam sebi još slobodu da ukažem na to da bi možda bilo svršishodnije da se pričeka sa revizijom predmetnog prevoda gradanskog zakonika do završetka poslova sazvane komisije za utvrđivanje pravno-političke terminologije za slovenske jezike austrijske monarhije.

Beč, 21. jula 1849.

Original:
ASANU, 8552/158

biografija

v. s.

karadžića

mina karadžić

VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ

je rođen 7. novembra 26. oktobra po starom kalendaru 1787. u selu Tršiću, u srežu Jadar, današnje Kraljevine Srbije. Njegov otac, Stevan, bio je poreklo iz vrlo ugledne porodice Karadžić u Drobnjaku, u Hercegovini. Njegova mati Jegda bila je takođe iz Hercegovine, rođena kao kći Sime Zrnića iz Nikšića.

Njihovi preci su oko 1737. godine otišli u Frajkorce, da se pod zastavom »nemačkog cara« bore protiv Turaka, a kada su predali i Novi Pazar, povukli su se sa još oko 40 uglednih porodica u Srbiju, naselili se tu i osnovali selo Tršić.

Kako od petoro dece, rodene pre njega, njegovo majci nijedno nije ostalo u životu, dato je novorodenom ime Vuk – vuk – da mu ne bi naškodile veštice.

I Vuk ostade u životu i odraste na veliku radost svojih roditelja. Već rano pokrenula se u njemu, sasvim neobičajeno, ljubav ka pismu i knjizi, već u šestoj godini. Rano još je pokazao veliku ljubav za knjige. Tek što je napunio šest godina vršljaо je sa savijenom korom brezovog drveta, skidao je belu, mekanu i presavijao u knjigu, pa iz nje pevao i čitao, kao što je čuo u obližnjem manastiru od kaludera kad ga je otac tamo vodio.

Njegov rođak Jevta Savić, vičan čitanju i pisanju, podučavao ga je slovima, a u nedostatku mastila rastvarao je barut u malo vode i crtao pojedinu slova.

Dečak je žudno učio i dok je čuvao koze u šumi, njegovo najmilije zanimanje bilo je od tada crtanje naučenih slova sokom od crnih trešanja na brezovoj kori. Prvi moskovski bukvare, koji mu je rođak Jevta Savić kasnije poklonio, bio je njegov odani pratilac i često je govorio da su mu putnici koji su nailazili kazivali kako se čita ovo ili ono, no da je u većini slučajeva dobijao odgovor: »E, moj sine, to ne znam ni ja sam.«

Kasnije ga je otac poslao u Loznicu, gde je bila otvorena škola, prva u zemlji od strane jednog privatnog lica, u kojoj je mali Vuk s lakocom učio sve ono, s čime su drugi lupali glavom. Odande ga je otac prebacio u manastir Trnoš, gde su se kaluderi bavili većim brojem učenika, i time su izvori njegove žedi za znanjem bili iscriveni.

Pri izbijanju prvog ustanka protiv Turaka 1804. priključio se Vuk nacionalnom pokretu, te je vičan čitanju i pisanju radio celo vreme ustanka pod Karadorđem u službi svoje otadžbine.

Prvo sekretar kod nepismenog vojvode Đorda Čurčije, zatim kod vode Jakova Nenadovića, radio je neko vreme u kancelariji tamošnjeg sprskog senata u Beogradu, a pošto je stekao poverenje, tadašnjih vlastodržaca poveravali su mu i Karadorđe, a i Senat mnogobrojne administrativne i političke misije koje je uvek vredno, sa njemu staloženom pouzdanošću izvršavao.

Godine 1815., posle katastrofe od 1813., morao je Vuk, sa mnogim svojim zemljacima da prebegne na austrijsko tlo. Doselio se u

Beč, gde je našao zaposlenje na izdavanju srpskih novina »Srpske novine« u redakciji nekog Dr Frušića. Jedan Vukov članak pobudio je pažnju Kopitara, koji je zaželeo da upozna autora i čim je upoznao njegovu neuobičajenu obdarenost, privukao ga je sebi. Od tada je Vuk živeo samo za nauku, i razvio je, pobuden od Kopitara, onu veličanstvenu književnu delatnost, koja je obuhvatila celokupan nacionalni život Srba, u svim njegovim pravcima, i osnovao novu epohu u srpskoj književnosti.

Dobro upoznat s jezikom svog naroda u svom njegovom bogatstvu kroz pesme, bajke, pripovetke i poslovice, postavio je Vuk sebi zadatak da iz usta naroda sakupi i da izda blago srpske narodne književnosti putujući kroz sve zemlje u kojima žive Srbijani, i to je učinio na tako genijalan način, da je njegovo delo istog značaja za Srbe, kao i njegovog prijatelja Jakoba Grima za Nemce. Pobuden od Kopitara dao je Vuk još dva manja poduhvata (Beč 1814 – 15) njegove savršene zbirke srpskih narodnih pesama (2. izdanje 4 sveske Lajpcig i Beč 1823 – 33), koje su se kasnije pojavile još u III veoma skraćena (?) izdanja, koje su pozdravljene s divljenjem od Gete i Jakoba Grima, naiše na razumevanje cele Europe i prevedene skoro na sve jezike. Na nemačkim prevodima ogledali su se Talfi Gerhard, N. Fogl, Kaper, Ludvig, Avgust Frankl.

prepiska

vuk stefanović karadžić
milica stojadinović
vilhelmina karadžić

Milica Vuku, iz Vrdnika, 1 novembra 1849.

Visokoučeni gospodine, meni visokopočitajemi,

Primila sam Vaš necenjeni dar sa osobitim uvaženjem i radošću, zato i ne mogu propustiti da Vam, vrli Srbine, blagodarnost moju pismeno ne izjavim na dobroti koju ste imali poslati mi knjige onog milog sadržaja, i počastovati me na njima potpisom Vašeg slavnog Srpstvu u svim krajevima poznatog imena, jer svaki Srbin zna dobro šta mu je Vuk Stefanović Karadžić, zna da bi mu bez njega mnogi dragocjeni spomen narodnosti u zaboravnosti propao, zna da su se srpske junačke pjesme samo u prostim kolebicama i uz gusle čuti mogile, al se rodoljubivi Vuk potrudio njih u dvorove gospodske vesti, tim srca srpska za narodnost milu raspljavati; zato Vam cijelo Srpstvo jeste i biti će svagda blagodarno i živice u spomenu i kod najponiznjeg potomstva.

Sa osobitim visokopočitenjem ostajem

U Vrdniku 1 novembra 1849

ponizna službenica
Milica Stojadinovića

Vuk Milici, iz Beča, 7. januara 1851.

U Beču 7 jan 1851.

Mnogo poštovana gospodice!

Gospodin vladika Platon obradovao me je Vašjem pozdravom, na kojemu Vam vrlo zahvaljujemo. Ne mogu Vam kazati kako se radujem Vašemu portretu i svima stihovima, nego Vas molim da gledate radost tu što skorije da mi ispunite.

Moja Vam je Mina svoj portret odavno spremila, i dal smog da vladici Platonu, te kod njega čeka zgodne prilike. Može biti da ćemo ga poslati u Vukovar, pak će se odande valjda lakše udesiti prilika.

Moja Mina pozdravlja ljubazno i Vas i sve Vaše. Vrlo bi nam bilo kad bismo Vas ovoga proljeća vidjeli u Beču.

I g. Platon vladika molio me je da od njega pozdravim i Vas i Vašega g. oca i sve domaće.

Ja pak osobito pozdravljujući i Vas i Vašega g. oca i g. majku i g. sestru i g. brata (ako je tu), i istinito Vas poštjujući ostajem

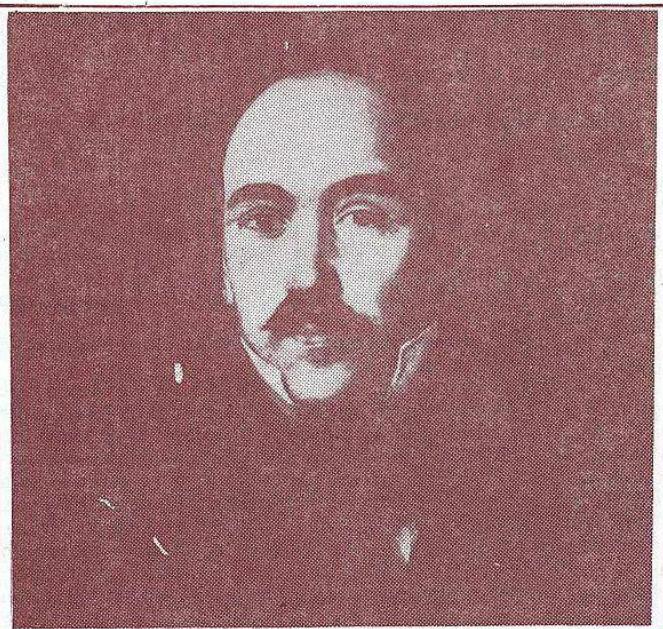
Vuk Stef. Karadžić

Milica Vuku, iz Vrdnika, 27. januara 1851.

Visokoučeni gospodine! meni visokopočitajemi,

Kad sam knjige od Vas dobila, radost je moja neopisana bila, ponosila sam se što me je srpskom rodu poznati, i od njega cenjeni Vuk počastovao. A dan mojega s Vama pozanstva ostaje nezaboravljeni dan do smrti moje, znameniti dan, i možda najradosniji u mojoj životu. – Sad u nezgodnim opstojatelstvama onaj mi dan prijatelja obriče na kojeg se s pouzdanim obraćam: Moj otac, siromašni srpski sveštenik, – kojeg je Bog sa četiri retkog dara sina obdario, on je činio sve što je, što je čovjeku mogućno da te krasne od Boga u svojoj deci darove naukom razvije, – Jednog su mu sina talasi Dunava zgrabilo, dvojica su cijel svoju dostigli: najmlađi, i najbolji sad je u Karlovci u četvrtoj latinskoj školi, ali njemu oče nemogućnostvo – put u hram prosvjete da zatvori. Otac osiromašen troškom na nas šestoro, Bog zemaljske plodove od nekoliko godina ljudstvu uskraćuje, a tim je izvor našeg imanja usanuo, – i bolest oca, za 6 nedelja trajuća, dobro nam je odmogla – on dalje ne može, – zaključio je brata na trgovinu dati. Meni se srce raspada za njegovim lepim darom koji se u iljadama retko rada, pa sam molila oca, plakajući molila, da ga od škole ne oduzima. »Ne mogu, sinko! više trošiti, ti vidiš da ne mogu« – bio mi je odgovor. Žaleći za darom toga deteta koji se sada mora saraniti, a grdnja šteta, mis-

d. latatarski vukov portret

Gramatikom srpskog jezika »Pismenica srpskog jezika« koju je Jakob Grim preveo na nemački (Berlin 1824) kao i jedinstvenim u svojoj vrsti, obilnim rečnikom »Srpski rječnik« (Beč 1818, II izdanje 1854) u kome je sadržano živo jezičko blago neposredno poteklo iz usta naroda, Vuk je postao naučni tvorac srpske gramatike i leksikografije.

Velika je njegova zasluga prevod Novog zaveta sa staroslovenskog, koji je zajedno sa Kopitarom uporedio sa Grisbahovim tekstrom, a zatim ga je Vuk još godinama sam pregledao da bi se 1849. godine pojavio u štampi.

Osim toga objavio je bogate izvore za istoriju i filologiju u godišnjaku »Danica«, koji je u pet godišta (1826 – 34) izlazio u Beču i Budimu, i u biografiji kneza Miloša Obrenovića (knjaza Miloša Obrenovića) 1828. na nemačkom Posart – Stuttgart (1837), a nemački rukopis »Crna Gora i Crnogorci« kojeg je zasluga (Stuttgart i Tbingen, 1837) pružio je zanimljive priloge za srpsku istoriju i etnografiju. Osim toga postoje još poslovke, bajke, Beč 1849, Kovčetžić za istoriju jezik i običaje Srba sva tri zakona (Beč 1847) Četvrta sveska III izdanja narodnih pesama jeste poslednje delo kojim se bavio i na koje je godine 1862., prečišćeno, položio ruku.

Kao što je iz gornjeg jasno, on je veliku većinu svojih dela objavio u Beču, gde se i oženio Bečlikom, gde je imao trajno boravište i gde je 7. februara 1864. umro.

Njegovo delo naišlo je na mnogostrana sjajna priznanja:

Akademije nauka u Beču, petrogradska i berlinska imenovale su ga za dopisnog člana, isto tako sva slovenska učena društva u Rusiji, u Getingenu, Beogradu i Zagrebu, od kojih mu je poslednje dalo titulu počasnog građanina Zagreba.

Ruski car mu je podario orden sv. Ane sa krunom, veliku medalju sa natpisom, car Franja Josif riterski krst Franc Jozefovog ordena, veliku zlatnu medalju za umetnost i nauku, pruski kralj, orden crvenog orla III klase.

(Prevod sa nemačkog)